

Tieteen termipankin monitieteinen humanistinen termihanke

Seminaarimuistio 26. 2. 2015

Osallistujat: Tiina Käkälä-Puumala (puheenjohtaja), Paula Kontio, Janne Vanhanen, Kaarina Pitkänen-Heikkilä, Markku Roinila (sihteeri), Linnea Kilkka, Sibone Oruza, Aino Kukkonen, Outi Lahtinen, Anette Arlander

Lähtökohta: Tieteen termipankissa on tällä hetkellä termiesitys, joka viittaa kielitieteessä termiin performanssi, ja kirjallisuudentutkimuksessa termiin representaatio. Termi performanssi sen sijaan viittaa kielitieteessä ja esittävissä taiteissa eri asioihin eikä kumpikaan viittaa esitys-termiin.

Keskusteltiin vilkkaasti siitä minkä tieteenalojen piiriin termi performanssi kuuluu ja mitkä eri puolet tästä termistä tulee käsitellä eri tieteenalojen termisivuilla. Sovittiin työmenetelmästä: halukkaat tekevät muistiinpanoja ja lisäävät ne monitieteisen termihankkeen sivun keskusteluihin

([http://tieteentermipankki.fi/wiki/](http://tieteentermipankki.fi/wiki/Monitieteinen_termity%C3%B6)

Monitieteinen_termity%C3%B6

). Jokaista eri kokousta varten avataan uusi keskustelu. Sovittiin, että muistiinpanot voidaan laittaa hankkeen TTP-sivulle ja jos joku ei halua omaa nimeään näkyviin (sivun keskustelut ovat avoimia), lähettää muistiinpanonsa Markku Roinilalle.

Puhuttiin performanssi-termin ominaisuuksista. Yksi keskeinen asia on se, että suomenkielinen performanssi-termi on substantivoitu verbi, joka ei tavoita sitä tekemisen merkitystä, joka esimerkiksi englannin kielen *performance*-sanassa on (*to perform*). 1980-luvulla Suomeen tullut termi tarkoitti aluksi performanssitaideita. On kuitenkin syytä erottaa performanssitaide tekemisestä yleensä. On myös termi ”sukupuolen suorittaminen” (*performativity*) (Judith Butler), jota käytetään sukupuolitutkimuksessa (sukupuolen performatiivisuus). *Performance*-termiin liittyy myös julkinen esittäminen (mistä seuraa assosiaatio esitykseen (eng. *display*)). Anette Arlander kertoi, että vuonna 2015 ilmestyy teos esitystutkimuksesta (vaikka nimi voisi olla performanssitutkimus).

Voi kuitenkin miettiä mitä muuta performanssi on kuin performanssitaideita. Voisiko performanssi olla verbimuoto? Performoituminen? Suorittaminen? Tyypillistä tälle termille on ruumiillisuus ja prosessinomaisuus. Vrt. performatiivinen (esityksen kaltainen, vaikutusvaltainen). Mietittiin voisiko performanssi verbinä lisätä Termipankkiin (määreellä ehdotettu termi).

Kirjallisuustieteessä on kyllä performatiivi-termisivu (lukijavaikutuksiin pyrkivä narratiivinen akti). Lisäksi on termi performatiivisuus (kielitiede, esittävät taiteet, kirjallisuudentutkimus). Puhuttiin pitkään J. L. Austinin terminologiasta ja häntä seuranneista filosofeista kuten Derrida ja Lyotard.

Onko muita lähteitä performanssi-teorialle kuin J. L. Austin? Mahdollisesti Nietzsche, joka edusti tulemisen ajatusta, prosessinomaisuutta. Myös Hegelillä prosessinomaisuutta. Vai oliko tynnyrissä asunut Diogenes ensimmäinen performanssitaiteilija? Alku on sijoitettu myös Italian futurismiin. Monet taas aloittavat performanssin -60-luvulta. Tultiin siihen tulokseen, että olisi syytä kirjoittaa performanssi-termin käsitehistoria. Mutta minkä tieteenalan sivulle se sijoitettaisiin? Sopimusasia, mutta ilmeisesti filosofia voisi olla sopivin. Kuvauksen kirjoittaja jäi kuitenkin avoimeksi. MR luo termisivun odottamaan lisätoimia.

Performanssissa korostetaan nimenomaan ruumiillisuutta ja toiminnallisuutta. Ero termien *performance* ja *performance artist* välillä on huomattava ja lisäksi on vielä muutama muu tähän liittyvä termi, nimittäin *action art* ja *live art*.

Käytännön toimenpiteinä päätettiin seuraavaa. Esittävien taiteiden sivun performanssi-termisivu päätettiin siirtää takaisin kirjallisuudentutkimuksen puolelle ja esittäviin taiteisiin lisätään oma performanssitaiteen sivu, jonka kuvauksen kirjoittaa Anette Arlander. Performatiivi-sivu pysyy ennallaan ja Paula Kontio muokkaa kirjallisuudentutkimuksen kuvausta linkittämällä sitä muihin tieteisiin.

Performatiivisuus-termistä on tällä hetkellä kolme termikuvausta (kielitiede, kirjallisuudentutkimus, esittävät taiteet). Päätettiin pyytää termin kuvausta professori Tuija Pulkkiselta sukupuolentutkimuksesta (MR pyytää). Samalla voisi yrittää aktivoida sukupuolentutkimusta mukaan termipankkiin. Sitä odotellessa päätettiin perustaa filosofian osa-alueeksi ”Sukupuolen filosofia” siihen saakka kunnes sukupuolentutkimus innostuu mukaan. Pohdittiin myös musiikkitieteen asemaa Tieteen termipankissa ja päätettiin, että yritetään aktivoida musiikkitaiteilijoita mukaan. Sovittiin seuraavan seminaarin termiksi representaatio.

Helsingissä, 2. 3. 2015

Markku Roinila